

DISCURSUL RELIGIOS ÎN LITERATURA ITALIANĂ*

Dr. Mimi-Carmina Cojocaru, asistent de cercetare, Institutul „G.Călinescu”

Finanțator: ACADEMIA ROMÂNĂ

Studiul de față prezintă o parte din rezultatul cercetărilor întreprinse la Universitatea Sapienza din Roma, la biblioteca Facultății de Filologie și la cea Națională. În urma colaborării deosebit de fructoase cu doamna profesor Luisa Valmarin, am avut ocazia să aflu despre activitatea literară a cardinalului Gianfranco Ravasi, cercetător și interpret avizat al Bibliei, recunoscut la nivel internațional. Profesor de exegeză a Vechiului Testament, în perioada 1989-2007 la Facultatea de Teologie din Milano, el devine, în septembrie 2007, președinte al Consiliului Pontifical pentru Cultură și, de asemenea, Președinte al Comisiei Pontificale al Patrimoniului Cultural al Bisericii și al Comisiei Pontificale pentru Arheologie Sacră. În 2013, este unul dintre Cardinalii electori care au participat la Conclavul papal care a ales pe Papa Francisc.

Autor a numeroase cărți de exegeză biblică, precum și al unor cărți de popularizare a Bibliei, Gianfranco Ravasi scrie și publică frecvent articole în cotidiene precum „Osservatore romano”, „Il Sole 24 Ore” și „Avvenire”, ca și în săptămânale precum „Famiglia Cristiana”, sau reviste lunare precum „Jesus”. Opera sa cuprinde: *Gesù, una buona notizia* (1982), *Qohelet. Il libro più originale e scandaloso dell'Antico Testamento* (1988), *Il racconto del cielo. Le storie, le idee, i personaggi dell'Antico Testamento* (1995), *La Buona Novella. Le storie, le idee, i personaggi del Nuovo Testamento* (1996), *Il linguaggio dell'amore* (2005), *Ritorno alle virtù* (2005), *Breviario laico, 366 riflessioni giorno dopo giorno* (2006), *Il Libro della Sapienza – 2CD* (2007), *Le porte dell peccato* (2007).

„Rugăciunea sau când omul vorbește cu Dumnezeu”

În această lucrare, cardinalul Gianfranco Ravasi explică, printr-o serie de exemple, conceptul de rugăciune, arătând că aceasta „este pentru religie ceea ce gândirea este pentru filosofie”. Filosoful german Kierkegaard nu ezită să compare, în jurnalul său, rugăciunea cu respirația, considerând că la o întrebare atât de copilărească precum: „de ce e necesară rugăciunea?” se poate răspunde cu o altă: „de ce e necesară respirația?”. Prin urmare vorbim despre rugăciune ca despre o funcție vitală individului, Ravasi făcând referire și la opinia altui teolog, Yves Congar, care, de asemenea, vede această comparație potrivită pentru a accentua importanța dialogului omului cu Dumnezeu. Amintind prin concepția lui de rugăciunea inimii practică de credincioșii inițiați ortodocși, Ravasi subscrie celor formulate de misticul german Meister Eckhart privind încordarea și angajarea tuturor simțurilor în timpul rugăciunii, iar această strădanie trebuie să continue până în clipa în care omul simte că este una cu Dumnezeu, după cuvântul Sfântului Apostol Pavel. Totodată este amintit și filosoful austriac Ludwig Wittgenstein pentru opinia sa privind calea asumată de ființa umană pentru a i se revela sensul vieții printr-un permanent contact spiritual cu Atotputernicul: „când omul își întoarce privirea către Dumnezeu, de fapt nu doar pătrunde în misterul divin, al Celui aflat în absolut, ci coboară și în misterul propriei sale existențe, încercând să-i descopere sensul și valoarea”. Ravasi pomeneste și de Abraham J. Heschel, filosof mistic evreu, care, privind chestiunea dintr-un alt unghi, afirma că „rugăciunea este cea mai mare recompensă dată omului”. De asemenea, cardinalul se referă, în studiul său, și la alte modalități de abordare a rugăciunii în culturile și la popoarele lumii, musulmani, grecii antici, în psalmii unde este preaslăvită puterea și dragostea divină.

Implicat activ în lucrări de săpături arheologice, alături de Kathleen Kenyon și Roland de Vaux, desfășurate în Siria, Iordania, Irak și Turcia, Președinte al Consiliului Pontifical pentru Cultură și al Comisiei pentru Bunurile Culturale ale Bisericii, Cardinalul Gianfranco Ravasi a fost permanent interesat de modul în care arta și artiștii reflectă, în creația lor, legătura dintre om și Dumnezeu.

Activitatea sa culturală sa este legată, mai cu seamă, cum precizam mai înainte, de popularizare a Bibliei și de întărire a credinței. Volumul, *Întrebări privitoare la credință - 150 de răspunsuri la întrebările celor ce cred și ale celor ce nu cred*, este expresia unei adevărate înțelepciuni și a unui reprezentant bisericesc care înțelege cât de important este ca întrebările pe marginea unor

probleme legate de credință să-și afle și un răspuns, căci, consideră cardinalul, „întrebarea este sufletul religiei”. Apărută la Milano, în 2011, la Editura Arnoldo Mondadori, și apoi, în 2011, la Editura Humanitas, în traducerea Anamariei Gebăilă și a lui Bogdan Chioreanu, cartea pune accentul pe o serie de frământări ale lumii, trecute și prezente, și pe care Ravasi încearcă, prin înțelepciunea răspunsurilor să le înlăture.

Abordarea teologico-filosofică, specifică de altfel stilului său literar, complexitatea viziunii în construirea răspunsurilor, asumarea unor chestiuni controversate precum: condamnarea teatrului de către Biserică, credința și știința – cu accent pe cazul Galilei –, credința și teoria evoluției, teologia morții lui Dumnezeu, feminismul în teologie, dieta vegetariană și medicina naturistă, iar în cele din urmă amintim un subiect cu tentă politică, cu totul inedit: „*Dumnezeu e de dreapta?*” (p. 124), sunt elemente, pe lângă multe altele, care ne fac să luăm în considerare numele lui Gianfranco Ravasi atunci când pornim pe drumul cercetării discursului religios în literatură italiană.

*** Această lucrare a fost realizată în cadrul proiectului *Cultura română și modele culturale europene: cercetare, sincronizare, durabilitate*, cofinanțat de Uniunea Europeană și Guvernul României din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013, contractul de finanțare nr. POSDRU/159/1.5/S/136077.**

BIBLIOGRAFIE

1. https://en.wikipedia.org/wiki/Gianfranco_Ravas
2. <http://memorandum.ro/intrebari-privitoare-la-credinta-gianfranco-ravasi-recenzie/>
3. Francesco Diego Tosto, *La letteratura e il sacro: Storia, fonti, metodi (secc. XIX-XX)*, Edizione Scientifiche italiane, 2009;

4. *Preghiera quando l'uomo parla con Dio* de Gianfranco Ravasi;

<http://ricerca.repubblica.it/repubblica/archivio/repubblica/2004/04/10/preghiera-quando-uomo-parla-con-dio.html>;

5. *Respro biblico e poesia in David Maria Turolto* de Gianfranco Scialino;

<http://www.poiein.it/autori/S/scialino2.htm>

6. *Visitando le Preghiere selvatiche: Teologia in veste poetica in memoria di italo Alighiero Chiusano* de Franco Verdone;

<http://nuovaumanita.cittanuova.it/contenutoNU.php?idContenuto=33893>.

M. G. J. C.